

csolatok buzgó kutatása mellett az irodalmi alkotások átültetésében is mesternek bizonyul.

KRAMMER JENŐ

Carl Spitteler: Imago. Fordította Hertelendy István. Révai kiadás, Budapest, 1942. 199 l.

R. Rolland mondja a mindég magányos és elvonultan élő svájci költőről (1845—1924), hogy mikor megkapta a Nobel-díjat, az ünneplésére összegyűlt előkelő közönséget, köztük az Académie Française tagjait a legnagyobb zavarban találta, mert alig tudtak valamit az ünnepeltről, akinek egyik írását sem olvasták. Ez a magány halála után sem oszlott el, s ezért különös érdeklődéssel vesszük kezünkbe az Imago-t, ezt a különös hangulatú művészregényt, mely számos önéletrajzi vonást is tartalmaz. A külső eseményeket, melyeket csak vékonyka mese tart össze, a lélek képei, szimbolikus párbeszédei (az észszel, a szívvel, a Szigorú Asszony-nyal, stb.), homályos vágyai és álmai helyettesítik, miközben a „monologue intérieur“-ök reális jelenetekben folytatódnak. Viktor, a regény művész-főhőse ábrándképét kergetve visszatér szülővárosába, hogy viszontlássá Theudá-t, akiben valamikor a tökéletes asszonyt, Imago-t vélte megtalálni, míg szívének hölgye szabályosan, polgári módon férjhez nem ment Wyss direktorhoz. Viktor, anélkül, hogy bármiféle intim viszony lett volna köztük, a művész jogán úgy érzi, hogy megcsalták, s be nem vallott bosszúvágytól és kíváncsiságtól kergetve azzal a szándékkal keresi fel Theudát, hogy számonkéri tőle ábrándjait. Az asszonyt a maga reális, polgári mivoltában ismer-

jük meg: józan családanya és hitves, aki számára idegen a férfi lobogó és excentrikus lény. A társaság, mely körülveszi, a kisváros megszokott típusaiból tevődik össze: az „Ideália“ művészetkedvelő dilettánsaiból, merev és nagyhangú nyárspolgárokból, akik hiúságból a legkülönbözőbb szerepben tetszelegnek. Viktor nem tud belenyugodni abba, hogy Theuda is csak „Pseuda“ és nem olyan, mint amilyennek ő álmaiban elképzelte: izzó, kitartó ostrommal, a művész szenvedélyével és a „lélek-varázslat“-ával megpróbálja felébreszteni benne Imago-t. Az egész regény ennek a drámai ellentétnek, a férfi és a nő, az ideál és a valóság örök küzdelmének a lélekben való megjelenítése. Viktor a végén belátja, hogy a lehetetlent kívánta, s ismét elhagyja szülővárosát, hogy reménytelenül is kövesse a benne élő ideál, a kérlelhetetlen Szigorú Asszony parancsait. A regény legemberibb, legrokonszenvesebb alakja a művész homályban maradó barátnője, Steinbachné, akiről nem tudjuk szép-e, csúnya-e, fiatal vagy öreg, de ő az, aki leginkább megérti Viktort, miközben a művész Imago után szalad.

Spitteler könyvének magyar kiadása kétségtelenül értékes nyeresége a hazai könyvpiacnak.

VÁNDOR GYULA.

Milutinovics Miklós, Madjarszki u 3000 recsi. Osznovna gramatika madjarszkgog jezika za pocetnike samouke. (A magyar nyelv 3000 szóban. A magyar nyelv elemi nyelvtana kezdő magántanulók számára). Ujvidék, é. n. 1—6 füzet.

Ezek a szerb anyanyelvűek szá-

mára készült igen ügyesen és praktikus nyelvérzéssel összeállított nyelv-füzetek felépítésükben mindég a tanuló természetes érdeklődéséből és nyelvi nehézségeiből indulnak ki, s ezáltal aránylag könnyen és érdekes formában vezetik be az olvasót a magyar nyelv rejtelmibe. Példái, olvasmányai, fordítási gyakorlatai megfelelően vegyítik az elméletet a gyakorlattal, magyarázatai egyszerűek és világosak, nyomda-technikai megoldásai jól kiemelik a fontosabb szövegrészeket. A szerző nagy súlyt helyez a sajátosan magyaros kifejezések bemutatására, de jóval kevesebb közmondás is elég lett volna. Milutinovics nyelvfüzetei kétségtelenül a szerényebb igényű idegennyelvű magyar nyelvtanok legjobbjai közé tartoznak.

VÁNDOR, GYULA

Falu Tamás, Járásbíróék. Regény. Singer és Wolfner kiadása. 207. o.

Amilyen semmitmondó a cím, olyan maga a regény is. Nem a „járásbíróékról“ van szó — nem társadalmi regényről tehát — hanem csak egy bizonyos járásbíró-ról, akinek járásbíró-volta semmit se határoz a regény cselekményének kialakulásában. Megeshetett volna a dolog másvalakivel is, olyanvalakivel főleg, akinek elég ideje és pénze van arra, hogy távoli tengerpartokon kergesse a báj és a szépség tündéri megtestesítőit. A mi bírónkból kissé hirtelen tör ki a nősülési vágy — igaz, a hivatalfőnökének vénkisasszony leánya állandó veszélyt jelent számára — és máról-holnapra elhatározza, hogy — török-szakad — megkeresi azt az — ismeretlenül — olyan bűbájosan utána integető lányt, akit egy éve a dalmát partokon látott meg.

Kissé furcsa, hogy csak egy év múlva jön rá az idegen és ismeretlen tündér ellenállhatatlan voltára, de végül is érthető, hogy keresésére indul. Meg is találja egy francia lányban, valahol a dél-francia partok táján, csak az a baj, hogy szédült rajongásában kissé elnézi magát. A lány azonban belemegy a játékba — és ezt megint rendbenlevőnek kellene találnunk, ha Odette utólag nem bizonyulna sokkal mélyebb léleknek, mint amilyennek megismerjük. Rövid házasság — rövid boldogtalanság — után Odette hazamegy anyjához és öngyilkos lesz, merthogy „az életet nem lehet hazugságra építeni.“ A járásbíró viszont — valószínűleg vígaszul — a temetésről visszajövet megint meglátja a partról integető lányt, az igazit, és most valószínűleg azzal a megnyugvással utazhat haza, hogy Odette megérdemelte sorsát, mert hiszen „hazudott“.

Ha Odette valóban mély lélek lenne — ember és nem klisé — akkor mindjárt az elején jött volna rá arra az igazságra, hogy hazudni pedig nem szabad. De ettől függetlenül is: semmi nyoma a regényben a komoly lelki küzdelemnek. Odette szinte megrendelésre kerül a bíró útjába és minden különösebb komplikáció nélkül zuhan a halálba. Zuhan, mert az író belelőki — és az olvasó végeredményben nem tudja, mért bánik el ilyen kegyetlenül az ilyen jobb-sorsra érdemes francia lányokkal.

Mennyire nem mai témájú regény ez! Régen túl vagyunk már azon, hogy a szerelem a sorsnak olyan ajándéka, amely csak távoli tengerpartok tündéri ismeretlenjeinek bűvöletéből nő ki! Olcsó romantika ez, és az ilyen regény csak arra jó, hogy giccses mozi-cselekményt gúrjanak belőle...

VAJTAI ISTVÁN